

zajedničko sudjelovanje tek je jedan od načina udioništva. Udioništvo ne smije biti svedeno na sudjelovanje. Sudjelovanje je lako postići. I poklik, molitva, geste, šutnja – sve su to oblici udioništva.

Kao posljednje, naglašeno je da sve što unosimo u liturgiju biva preobraženo: »U liturgiji se treba osjetiti da je glazba bitno drukčija od glazbe u običnom životu. Ako u liturgiji ostanemo nepreobraženi, ostajemo nedodirnuti otajstvom. *Stvarati* liturgijsku glazbu jest prije svega *imati osjećaj* za ono što se daruje, kako bi ta glazba bila dostojnom posrednicom otajstva.«

Nakon prvoga predavanja sve okupljene polaznike seminara pozdravio je mons. mr. Ivan Ćurić, pomoćni biskup đakovačko-osječki. Zahvalio je svim sudionicima na angažiranosti i požrtvornosti u pastoralnom radu u župama na području liturgijske glazbe. Potaknuo ih je da i dalje nastoje rasti i sazrijevati u ispravnom shvaćanju liturgije i uloge glazbe u njoj.

U drugom dijelu seminara, predavač Crnčević govorio je o glazbenom oblikovanju liturgije, s posebnim naglaskom na glazbeno oblikovanje uvodnih obreda euharistijskoga slavlja. Pri tome je kazao kako svako pjevanje koje se unosi u liturgiju treba srasti s liturgijskim činom. U tom kontekstu spomenuo je pjesme problematičnoga teksta (suvremena duhovna glazba) rekavši da takve pjesme mogu biti unesene u liturgiju, ali nikada ne će postati liturgijska glazba jer nisu srasle s liturgijskim činom. Takva se glazba samo paralelno događa s onim što Bog čini u liturgiji. A liturgijska glazba prvotno je dio obrednoga čina. Ona je utkana u samu obrednu dinamiku. Glazba je neodvojiva od liturgije i upravo glazbom doživljavamo ono što slavimo, zaključio je predavač.

Nakon izlaganja uslijedila je plodona rasprava i razmjena iskustava sudionika i predavača, a potom je mo. Andrić zahvalio svima te najavio planove Ureda

za crkvenu glazbu za nadolazeće razdoblje.

Bruno Diklić

SUSRET VODITELJA CRKVENIH ZBOROVA DUBROVAČKE BISKUPIJE

Susret voditelja crkvenih zborova Dubrovačke biskupije održan je u subotu 15. veljače 2020. u Biskupijskom sjemeništu u Dubrovniku. Predavač na susretu bio je glazbeni pedagog, crkveni glazbenik i skladatelj crkvene glazbe, skupljač glazbenoga narodnoga blaga fra Stipica Grgat iz župe Gospe od Zdravlja u Splitu koji je održao dva predavanja: »50 godina *Musicam sacram* s osvrtom na nauk Crkve o crkvenoj glazbi« i »*Zlatna harfa* kao fenomen«.

Na početku susreta dobrodošlicu svima izrazio je pročelnik Vijeća za kulturu i znanost Dubrovačke biskupije Joško Mikuš. Okupljene je pozdravio i dubrovački biskup mons. Mate Uzinić te je zahvalio voditeljima zborova na onome što čine da bi liturgija u njihovim župnim zajednicama bila bolja, naglasivši da su ovi susreti važni za zajedničko izgrađivanje i poboljšavanje svojega rada kao i za služenje župnim zajednicama.

Liturgijska glazba nije sama sebi smisao

U prvom predavanju bilo je riječi o nauku Crkve o crkvenoj glazbi prema instrukciji *Musicam sacram*, koja govori kako glazbu provesti u liturgiji. Taj bi se dokument, kako je istaknuo predavač, morao nalaziti za stolom svakoga zborovođe. Naveo je da je papinska komisija za glazbu u svetoj liturgiji provela anketu o tome gdje se nalazi crkvena glazba nakon 50 godina. Komisija je došla do zaključka da se nije pošlo naprijed u pogledu liturgijske obnove crkvene glazbe nego smo se vratili natrag te je istaknula da je stanje alarmantno.

U prilog tomu predavač Grgat citirao je izjavu pape Franje iz 2017. godine u kojoj

je Papa istaknuo »da ponekad u našem liturgijskom slavlju prevladava osrednjost, površnost i banalnost«.

Crkvena glazba ima pastoralni karakter i glavna joj je zadaća izgradnja zajednice i posvećenje vjernika. *Musicam sacram* utemeljuje misao da glazba u liturgiji nije sama sebi smisao, nego je izraz zahvalnosti, radosti, povjerenja, molitve i zajedničkoga čina.

Predavač je razlučio dva pojma: liturgijska glazba i duhovna glazba, te kazao da liturgijskoj glazbi pripada mjesto u bogoslužju. Ona osim svetosti posjeduje obilježja teksta, melodije i izvedbe. Liturgijskom glazbom smatra se gregorijansko pjevanje, vokalna polifonija i pučka popijevka. Duhovna glazba nije prikladna za liturgiju, ustvrdio je predavač; ona može naći mjesto u crkvi, ali izvan liturgijskih slavlja, tj. samo na duhovnim koncertima.

Instrukcija *Musicam sacram* naglašava da je glazba u bogoslužju liturgija, da glazba služi zajednici, što znači da u svetom pjevanju po mogućnosti trebaju sudjelovati svi vjernici. Nadalje, glazba zahtijeva kvalitetu, svi vjernici u crkvi prvi su i glavni nositelji liturgijskoga događanja službe Božje, crkveni zbor priprema skladbe koje će se izvoditi, pjesma treba odgovarati temi određenoga slavlja, puk ju treba razumjeti i shvatiti itd.

U instrukciji *Musicam sacram* pronalazimo jasnu ulogu i zadaću koja nam je povjerena i koju bi trebalo svojski obnašati, zaključio je na kraju prvoga predavanja Grgat.

Fenomen Zlatne harfe

U drugom predavanju crkveni glazbenik Grgat predstavio je nastanak i smisao pokreta *Zlatna harfa*, koji je započeo prije 35 godina.

Podsjetio je kako su Drugi vatikanski sabor i njegovi dokumenti otvorili širom vrata mnogim novim vidovima vjerskoga, duhovnoga, liturgijskoga, pa i glazbenoga promišljanja. U našim okvirima, za vrijeme komunizma, počeli su nastajati prvi vokalno-instrumentalni sastavi te su se počele organizirati »Mise za mlade« uz moderne instrumente. Melodije koje su izvodili bile su u početku prepjevi crnačkih duhovnih napjeva, a poslije su ih pisali sami. Pjesme su bile u duhu glazbe koju su slušali, a izvođene su obično uz gitaru. Tako nastaje jedinstvena vrsta duhovne glazbe koja je nazivana raznoliko – duhovna šansona, *negro spiritual*, *beat* ili *sacro-rock*, ovisno o stilu izvođenja i uzoru nastanka. U Hrvatskoj je takva vrsta glazbe naišla na plodno tlo te su nastale razne skupine mladih koje su izvodile tu glazbu na njima blizak način; počinju se izdavati nosači zvuka pa je tako duhovna šansona postala sveprisutna. Njezinoj popularizaciji i brzu napredovanju uvelike su pridonijela tehnička pomagala i brže komunikacije.

Predavač je ustvrdio da duhovna šansona ne bi bila toliko upitna da nije na široka vrata ušla u središnji liturgijski čin, misno slavlje, te iz nje izgurala pravu liturgijsku glazbu. Nepažnjom i velikim propustima, a sve pod krinkom okupljanja mladih, duhovnoj se šansoni od strane župnika dalo toliko prostora da je ugrozila i stavila po strani tri kapitalne postavke liturgijske glazbe koje u VI. poglavlju konstitucije *Sacrosanctum concilium* Koncil stavlja na prvo mjesto, a to su: gregorijansko pjevanje, vokalna polifonija i pučka popijevka.

Šansoni nije mjesto u liturgiji, nego na skupovima mladih, na duhovnim obnovama, festivalima u velikim dvoranama, a ne u župnim nedjeljnim liturgijskim misama, smatra predavač. Liturgijska glazba mora se pomno birati. Mlade bi na tom planu trebalo educirati i uputiti u tu veliku temu, ne samo verbalno, nego i glazbenom praksom, omogućujući im drukčija, dublja estetska iskustva koja su i izvanredni posrednici dubljih duhovnih doživljaja.

Predavač Grgat istaknuo je i ulogu Instituta za crkvenu glazbu u Zagrebu u

odgoju mnoštva pojedinaca, posebice redovnica koje su preuzele glazbeni i katehetski rad u župama. Kao plod takva nastojanja rodila se ideja o osnivanju *Zlatne harfe*, udruge okrenute radu s malim dječjim zborovima u župama na glazbeno-liturgijskom području. *Zlatna harfa* započela je u Hercegovini 1984. godine te se proširila i na Hrvatsku, Bosnu i Vojvodinu. U nju je uključeno oko 200 mladih župnih zborova s gotovo 7000 sudionika širom hrvatskih biskupija koji su uvijek bezbroj glazbenih jedinica iz liturgijske pjesmarice *Pjevajte Gospodinu pjesmu novu*. Kakvu je glazbu *Harfa* njegovala i kakvu danas njeguje, najbolji su pokazatelji tri zbirke notnih izdanja: 1988., 2004. i 2019. godine.

Zborovođe su imale prigodu postaviti predavaču pitanja i razgovarati o različitim situacijama, a na kraju susreta svi su sudjelovali na euharistijskom slavlju u sjemenišnoj kapelici te pjevanjem liturgijskih pjesama posvjedočili ono o čemu je na predavanjima bilo govora.

Susret zborovođa organizirao je dio Vijeća za kulturu i znanost Dubrovačke biskupije zadužen za glazbena događanja na čelu s profesoricom Marijom Brčić.

Mario Mioč Vuletić

ZBORNİK

PASIJONSKI ALMANAH 3 - PASSIONIS ANNUARIUM 3 - PASSION'S ALMANAC 3, 2019.

Prošle je godine objavljen već treći broj zbornika *Pasijonski almanah*. Iz priloženoga broja vidi se da ima sve više zainteresiranih autora koji žele sudjelovati u otkrivanju pasionske baštine kako u Sloveniji tako i u drugim europskim državama. Proeuropska orijentacija zbornika vidljiva je po sudionicima iz raznih europskih zemlja, a to je i želja uredništva koje je htjelo da se u taj projekt što više uključe europski stručnjaci i znanstvenici iz toga područja europske baštine. Opseg

zbornika povećao se na 254 stranice, što isto nešto govori.

Poslije predgovora na slovenskom i engleskom jeziku slijede članci raznih autora.

Na samom je početku članak francuskoga znanstvenika Michela Hinaulta pod naslovom »L'Europassion vue de Loudeac en Bretagne«.

Slijedi članak Lexa Houba iz Nizozemske pod naslovom »Die Passionspiele in Europa: Spanien«. Vrijedna studija za upoznavanje pasionske tematike u Španjolskoj, koja je bogata tom baštinom po cijelom području kako Španjolske tako i Katalonije i koja se vrlo živo njeguje u vrijeme Velikoga tjedna.

Franco Ferlaino iz Italije napisao je članak pod naslovom »The santarielli ('little saints') of Good Friday of Amantea«.

Herman Joseph Christen iz Belgije objavio je zanimljiv članak o pasionskim igrama u belgijskom gradu Schönbergu pod naslovom »Die Passionsspiele von Schönberg/St. Vith in Ostbelgien«.

Etnolog Jože Štukl iz Slovenije napisao je članak o 35. kongresu europskih pasiona u Tullinsu u Francuskoj – »35. kongres Europassiona v Tullinsu v Franciji«.

Isti autor objavio je u ovom broju zbornika članak pod naslovom »Udeležba na drugom Evropskem forumu za praznovanje velikoga tedna in velike noči v Braga na Portugalskem«.

Članak pod naslovom »Pasionsko romanje v Belgijo kot uvod v Dneve Škofjeloškega pasijona 2019.« objavila je slovenska akademska slikarica Agata Pavlovec.

Slijedi članak na hrvatskom poznatoga pokretača pasionske baštine u Hrvatskoj Josipa Čikeša pod naslovom »Pasionska baština Hrvatske« i Luke Lipića pod naslovom »19. Vodički festival 'Žudija', Oklaj 2019.«.

Slovenski autor Aleš Jan napisao je članak na temu »Škofjeloški pasion v slusnem mediju«.